

DEPARTAMENT CATEDRA UNESCO
Schimburi interculturale și interreligioase

*Poate fi justificată eutanasia
în procesul comunicării !?*

Coordonator:

PROF. DR. ILIE BĂDESCU

Autor:

Nădejde

George-Daniel

MASTER

«Comunicare interculturală în contextul integrării europene»

București 2003

Poate fi justificată eutanasia în procesul comunicării ?!¹

Pe zi ce trece, întreaga omenire continuă “fastul” drum spre autodistrugere, fiind chiar mulțumită de realizările ei. Sub perdeaua libertății și a democrației susținute din plin de “imaculatul” chip al banului, unii uită de legile interioare ale firii ce domină de fapt materialitatea exterioară. Conștiința, cu cerințele ei, a devenit inamicul numărul unu în fuga disperată după interesele trecătoare care ar asigura, chipurile, o viață mai bună.

E adevărat că neajunsurile sistemelor economice își spun cu prisosință cuvântul dar aceasta nu înseamnă că omul ca entitate nu are partea sa de vină în ceea ce privește situația sa, fie materială, fie spirituală. Din păcate, ființa umană a decis de multă vreme că-și poate permite să schimbe orice, fapt ce a aprofundat racilele mândriei și indiferenței față de ea însăși și față de cei din jur.

Așa a apărut și metoda numită eutanasia care tinde să devină una dintre temele majore ale acestui început de mileniu. Cu toții, ar trebui să ne gândim că urmările unui asemenea gest definitiv, care nu mai poate fi corectat, sunt încă foarte departe de a fi cunoscute. Fiecare are dreptul la opinie, dar este esențial ca ea să fie exprimată în cunoștință de cauză.

¹ Lucrarea de față se vrea a fi o trecere în revistă a situației discuțiilor în jurul acestei provocări morale care este eutanasia, mereu protejată de așa zisul proces de comunicare și, mai nou, de urmările acestuia concretizate în apariția unor legi. Fac referire aici la faptul că mulți motivează eutanasia bazându-se pe o oarecare decizie luată în prealabil de cele două părți. Din păcate, în acest caz, consecințele cerute de dialog sunt din start malefice pentru că ele nu caută creativitatea, viața,

În contextul faptelor și împrejurărilor contemporane, această practică apare ca ceva normal și chiar plin de sens, odată ce doar partea materială primează cu desăvârșire iar ceea ce ține de suflet e o simplă imaginație. De aceea, atunci când vine vremea unor necazuri legate de sănătate, nimic nu mai pare a avea sens și dorința de a ține pe cineva bolnav în viață, este considerată exagerată și chiar păcătoasă dacă e interpretată ca atentat la libertatea respectivei persoane.

Pregătirea pentru luarea unei astfel de decizii presupune totuși un oarecare dialog, o comunicare între cele două părți: suferindul și executantul² hotărârii luate. În mod paradoxal cei în cauză nu-și găsesc nici o vină. Cel dintâi pune în față soarta și întâmplarea care nu pot fi depășite datorită lipsei de speranță, de nădejde, în Dumnezeu și în propriile puteri, cel de-al doilea se erijează în victimă a sistemului și a legilor apărute. Ei sunt dacă vreți copărtași la o crimă scuizabilă ceea ce este inadmisibil din punct de vedere moral. Putem vorbi chiar de “o sinucidere cu mâinile altuia” situație în care nu mai este implicată doar o singură persoană. Din punct de vedere juridic (depinde de țară) pare a nu fi nici crimă, nici sinucidere dar se manifestă ca o practică mult mai periculoasă decât acestea, pentru că, odată legalizată poate depăși sfera acoperită de cele amintite mai sus.

Din punct de vedere etimologic cuvântul “eutanasie” provine de la grecescul euthanasia: eu – bine, thanatos – moarte, adică moarte bună sau moarte dulce. Accepțiunea modernă privește noțiunea ca un gest ce provoacă moartea în mod deliberat pentru un bolnav care suferă de o manieră insuportabilă sau care trăiește o degradare de neconceput³.

perenitatea. Dacă este vorba de sensul bun al dialogului, pe care probabil cu toții îl căutăm, vom vedea cu siguranță în expunerea propusă analizei.

² Nu cred că poate fi numit doctor de vreme ce încalcă jurământul (400 i.d.Hr.) de a accede în practica medicinei: Nu voi administra niciodată nimănui medicamente ucigătoare, chiar dacă mi se cer, și nici nu voi da un astfel de sfat.

³ *Euthanasie*. - [Dar-Net - Site de la communauté IRC DALnet Forum Index](#).

Lumea vorbește totuși, că, scopul cuvântului "eutanasie" este de a desemna astăzi "uciderea cu milă"⁴ ceea ce ar putea asigura o așa zisă moarte mai bună. Dar nu suntem noi oare datori cu o singură moarte? Pe aceea trebuie să o primim indiferent de starea dată, chiar dacă, e adevărat, că privim mai mult din exterior pe cel ce suferă fără a încerca de a-i deschide sufletul și a-i înțelege suferința.

Termenul, procedeul folosit, sunt mai mult decât interpretabile, fapt ce a contribuit din plin la apariția mai multor explicații.

În primul rând, ideea de "bolnav incurabil" aduce nevoia unor precizări: medicul trebuie să încerce până în ultima clipă să facă tot ce poate pentru bolnavul lui, pentru a-i prelungi viața și a-i calma durerea. În cazul de față se pune întrebarea: ce prelungim? Viața sau suferința? Sigur, lărgind aria problemei, ne-am putea întreba și în ce măsură societatea reușește să le asigure acestor bolnavi o întreținere optimă.

Să presupunem că pentru un bolnav cu suferințe extrem de mari medicul pune problema. În acest caz medicul trebuie să-i spună pacientului său, cu deplină sinceritate, că nu mai poate fi salvat și, bineînțeles, să-i ceară aprobarea - ceea ce echivalează cu un îndemn la sinucidere. Odată ce se petrece acest lucru, starea pacientului dublată de o astfel de veste poate îndupleca orice fel de credință a bolnavului. Păstrându-și aceeași sinceritate, doctorul ar putea vorbi de situația gravă în care se află bolnavul său dar lăsându-i mereu șansa și speranța însănătoșirii. De vreme ce tu însă înlături orice nădejde, nu faci decât să participi la decăderea psihică și fizică a celui aflat sub tratament.

Acestea fiind datele problemei, din start, este mai mult decât sigur că orice încercare de a găsi un sens bun pentru așa zisul dialog dinaintea sentinței e doar ceva de suprafață folosit pentru atragerea altora la acest obicei

⁴ www_studiatibiblia_ro.htm

distructiv. Se uită că în centrul comunicării stă dragostea și manifestarea ei. Putem noi oare vorbi de așa ceva în situația în care doar se mimează interesul și iubirea față de aproapele ?

Nimeni și nimic nu poate decide asupra continuării vieții indiferent de situația dată. Stă în puterea fiecăruia și a aceluia din jur de a depăși orice fel de probleme. Acesta este un ideal creștin vrednic de urmat și poate apariția altor mișcări religioase care ignoră creștinismul au contribuit substanțial la deciziile cu privire la eutanasiu.

Cum întreaga lume este plină de astfel de grupări, este indicat de a porni în căutarea răspunsului nostru, de la evaluarea situațiilor în unele țări deja obișnuite cu "o altfel de ucidere".

În 1906 a fost semnalată în *statul Ohio* prima propunere pentru o lege privind eutanasiu⁵.

Sinuciderea asistată medical a fost legalizată în statul nord-american *Oregon*⁶ pe 27 octombrie 1997. De-a lungul primului an de funcționare a legii, decizia de a solicita și de a folosi medicamente cu efect letal a fost luată de bolnavi incurabili a căror problemă era, în general, pierderea autonomiei, nu teama de o durere insuportabilă sau costurile de ordin financiar, inevitabile într-o atare situație. Monitorizarea fenomenului a dus la concluzia că nu există nici o legătură între opțiunea de "a beneficia" de sinuciderea asistată medical și gradul de educație al subiectului; nici situația asigurărilor sale de sănătate nu s-a dovedit a avea vreun impact asupra deciziei.

În *America*, eutanasiu este interzisă în toate statele, cu excepția statului Oregon, unde ea este permisă doar în cazul persoanelor grav bolnave, care se află pe patul de moarte. În practică legea nu a fost aplicată niciodată.

⁵ Marina Roman-Boiangiu – *Eutanasiu-dilema tragică* - www.lumeam.ro/nr7_2001/main.html.

⁶ Ibidem.

Îndepărtata *Australie*⁷ deține, de câțva timp, un record sinistru, care a cutremurat întreaga lume: în teritoriul de Nord a intrat în vigoare prima lege care autorizează eutanasia la bolnavii terminali. Sau, mai corect, sinucidere asistată nu neapărat de un medic, ci de un computer. Legislația australiană e prima care legalizează sinuciderea asistată, adică dreptul oricărui bolnav terminal de a se da la moarte, beneficiind de asistență medicală. De această lege poate beneficia orice cetățean australian care locuiește sau se află în trecere prin Teritoriul de Nord. Încă din prima zi, s-au anunțat șase bolnavi, solicitând "beneficiile" acestei legi. Totuși, aplicarea ei s-a lovit de o furtună de critici de natură legală, religioasă, etică, politică, din partea bisericilor, a asociațiilor religioase pro vita, a asociațiilor medicilor etc.

Astfel că medicii, care ar fi fost dispuși să aplice acest tratament, se temeau încă de imputația de crimă. Însă și normele applicative ale legii sunt greu de respectat: cererea de eutanasiere trebuie aprobată de un grup de trei medici, dintre care unul să fie psihiatru, iar altul un specialist în boala de care suferă bolnavul; aceștia trebuie să declare că bolnavul este incurabil. Cum însă Northern Territory are puțini specialiști, legea e inaplicabilă. Între metodele propuse, există și un sistem computerizat. Pacientul e așezat în fața unui "video-terminal" anonim cu care este angajat într-un dialog: "*Dacă apeși butonul "Yes," primești o injecție letală și vei muri în 30 de secunde. Accepți?*" Dacă răspunsul e afirmativ, "doctorul Moarte," prin intermediul unui braț de fier, injectează o soluție letală, în două faze întâi, ceva care adoarme bolnavul, apoi un relaxant muscular, care-l ucide prin asfixie. Iar ultima procedură constă în eliberarea unui certificat de deces, în care cauza morții este indicată: eutanasiere.

⁷ **Ierom. Iuvenalie IONASCU** – *Despre eutanasiere* - Revista "Lumina Lină," nr. 2, 1997, Episcopia Argeșului și Muscelului.

În *Olanda*, democrația occidentală a învins! Cei mai europeni vor să se sinucidă conform legii⁸. La 10 aprilie 2000, Senatul olandez a adoptat legea privind eutanasia.

Într-un recent articol din cotidianul belgian *Le Soir* sunt citate opiniile mai multor oameni politici și personalități publice implicate în acest demers. *Georges Dallemagne* (membru al Partidului social-creștinilor francofoni) insistă asupra dificultății de a legifera în ceea ce privește situații particulare, de fiecare dată altele, așa cum este oricare sfârșit de viață. Starea de conștiență, de exemplu, poate fi apreciată doar într-o manieră foarte subiectivă.

De cealaltă parte a baricadei, președinta Asociației pentru Dreptul de a Muri cu Demnitate (ADMD), *Jacqueline Herremans*, spune că un tabu a căzut: Olanda funcționează ca un exemplu. Experiența ei clarifică dezbaterile noastre. Înțelegem inclusiv diferențele ce decurg de aici: încrederea net exprimată pe care olandezii o investesc și o manifestă față de medicii lor de familie. 70% dintre decese au loc acasă și 30% la spital, ceea ce reprezintă un raport total invers fata de ceea ce se întâmplă în Belgia. Se constată, de asemenea, că o primă liberalizare nu a antrenat un "val exponențial de moarte", ci a pus, mai degrabă, în evidență ca acest gest există și ar putea fi legitim.

O anchetă recentă demonstrează că 85% dintre olandezi sunt favorabili acestei legi, iar în Belgia, un sondaj realizat la sfârșitul lunii martie de publicația *La Libre Belgique* arată că 72% dintre cetățenii intervievați au fost de acord cu textul adoptat de Senat. Deși este o țară creștină și, mai mult, monarhie, catolicii și protestanții au votat legalizarea sinuciderii și a crimei. Să nu uităm însă că tot aici, înaintea eutanasiei, s-au legalizat alte lucruri

⁸ **Marina Roman-Boiangiu** – *Eutanasia-dilema tragică* - www.lumeam.ro/nr7_2001/main.html.

grave. Nu mai vorbim de divorț, de avort, dar s-au liberalizat și drogurile așa-zis ușoare.

Totul este împotriva Bisericii și împotriva bunului-simț. Pentru că poruncile lui Dumnezeu, cele zece, nu sunt numai ale Bisericii, ele sunt legi naturale, de bună funcționare a trupului, a sufletului și a societății omenești. Culmea culmilor, eutanasia s-a legalizat într-o țară atât de bogată ca Olanda, iar discuția este în plină actualitate și în alte țări occidentale, care au posibilități materiale prin care să se asigure o eternitate de îngrijire foarte bună oricui are nevoie, până la o stingere naturală. Și mai ciudat este că problema eutanasiei se pune tocmai în țările în care persoanelor cu handicap le sunt oferite cele mai eficiente soluții de integrare socială. Atunci de ce, exact în aceste țări?

S-ar putea ca legea în favoarea eutanasiei să fie o scuză⁹ pentru ca în viitor - sau poate chiar în prezent - să fie folosită de oricine are chef să se sinucidă. Chiar din capriciu se poate trezi cineva într-o zi să zică: "Am decis să mă omor asistat!" Prin lege sinuciderea va deveni o faptă onorabilă. Va însemna implicarea și responsabilizarea societății în actul meu. Medicii asistenți nu vor mai putea fi socotiți criminali deși nu sunt decât niște criminali.

Dacă asupra esențialului, ceea ce înseamnă deplina libertate a pacientului și a medicului, textele olandeze și cele belgiene sunt comparabile, ele diferă însă în câteva puncte importante. **Proiectul belgian**¹⁰ face distincție între bolnavii în fazele terminale și ceilalți pacienți, pentru care procedura va fi mult mai lungă.

⁹ Popian, Pr. Dr. Linu Dragu apud Marina Roman-Boiangiu - *Eutanasia-dilema tragică* – www.lumeam.ro/nr7_2001/main.html.

¹⁰ Marina Roman-Boiangiu – *Eutanasia-dilema tragică* - www.lumeam.ro/nr7_2001/main.html.

În Belgia, cererea de eutanasiere trebuie să fie repetată și voluntară, în timp ce textele olandeze se mulțumesc cu certitudinea medicală a unei cereri voluntare și bine gândite. De asemenea, textul belgian spune că este obligatoriu să se scurgă o lună între cererea oficială și actul eutanasiei, în timp ce textul olandez nu face nici o precizare. Cel belgian nu prevede nimic pentru *minori*, în timp ce textul adoptat de Parlamentul olandez prevede ca aceștia pot opta pentru eutanasiere începând de la vârsta de 16 ani fără acordul părinților; de la 12 la 16 ani, ei trebuie să aibă consimțământul tutorilor.

Pentru *Germania*, eutanasierea este un subiect încă sensibil. *Rainer Erlinger*¹¹ spune, într-un articol publicat în cotidianul *Süddeutsche Zeitung*, că “în Germania, eutanasierea este un subiect sensibil din pricina celor făcute de naziști, a emoțiilor care vin întotdeauna să se interfereze în dezbateri”. Dar trebuie să recunoaștem cu toții că discuțiile pe marginea subiectului trebuie să țină seama și de frica de moarte, de regulile morale și religioase, precum și de istorie. Erlinger are o specializare complexă - medic și avocat - de pe platforma căreia invită la "o dezbatere fără pasiune, la rece". El invocă faptul că actuala lipsă a reglementărilor juridice aduce prejudiciu atât pacienților cât și familiilor lor. Noua lege olandeză este un model de urmat sau o oroare? Iată că, într-o formă sau alta, germanii își pun aceeași întrebare.

Cum toate nuanțele sunt importante, ea aduce un plus asupra fondului - adică asupra faptului ca o ființă umană are de-acum înainte dreptul să omoare fără vreo consecință. Dar aceasta nu este o noutate decât în aparență. Fiindcă nu este în întregime adevărat ca în Germania eutanasierea este interzisă. Totul depinde de definiția care i se dă termenului. În mod obișnuit se face distincție între eutanasierea activă - provocarea morții în mod direct - și eutanasierea pasivă - încetarea susținerii artificiale a vieții. Iar dacă se ține cont de această

¹¹ **Rainer Erlinger** apud Marina Roman-Boiangiu – *Eutanasierea-dilema tragică* – www.lumeam.ro/nr7_2001/main.html.

distincție, eutanasia activă este posibilă în Germania - în caz de suferință extremă.

Curtea Federală de Casație formulează astfel acest principiu: Un tratament medical destinat să atenueze suferințele unui pacient muribund nu devine ilegal din pricina faptului că are ca efect secundar involuntar, deși previzibil și inevitabil, grăbirea decesului unui pacient.

Nu este pedepsită decât *eutanasia directă*, un act care are ca țintă moartea. *Eutanasia indirectă*, aceea care vizează alte scopuri, cum ar fi alinarea suferinței, nu constituie un temei pentru consecințe judiciare. Determinant nu este deci caracterul deliberat, premeditat al actului, ci obiectivul sau principal.

Care este realitatea? Statul de drept are legi foarte clare în Germania. Condiția este să cunoști reglementarea, dreptul medical, directivele Camerei Federale a Medicilor, cele peste zece interdicții pe care Curtea Federală Supremă le-a emis asupra chestiunii și, natural, poziția tribunalului regional competent. De cele mai multe ori însă tribunalele refuză să se pronunțe asupra vieții și a morții și transferă decizia persoanelor care îl asistă pe pacient. În acest moment, apar interdicțiile care revin din jurisprudența. În spatele fiecăreia se află un caz, un medic, un membru de familie care a tranșat cazul și care riscă o punere sub acuzare sau chiar condamnarea. Așadar, cine își asumă implicarea într-o atare situație trebuie să știe că poate fi acuzat nu de neglijență sau de greșeală, ci de omucidere voluntară.

Eutanasia este în Germania un subiect delicat. Politicienii, bisericile, medicii aduc în discuție crimele care s-au făcut în acest context. Ei responsabilizează astfel și societatea, și istoria, dar nu și individul. Poate trecutul Germaniei să interzică unui pacient care suferă să aleagă moartea? Iată și concluzia - pozitivistă, aș spune - la care ajunge medicul-avocat în

finalul articolului: "Este indispensabil să ne dotăm cu un principiu juridic de bază care să fie aplicat tuturor, în toate cazurile și în toate circumstanțele. Olanda a făcut un pas înainte în acest sens, chiar dacă putem contesta unul sau altul dintre aspectele legii ei"¹².

În *Franța* Codul Penal distinge două feluri de eutanasiie – activă, când moartea survine în urma intervenției medicilor, fiind considerată ca omor premeditat și pasivă, adică "abținerea terapeutică de la tratament", fapt calificat drept neacordarea asistenței medicale.

În *Suedia* ajutorul la suicid nu se pedepsește după lege. În cazuri excepționale medicii au dreptul să deconecteze aparatele pentru întreținerea funcțiilor vitale.

În *Marea Britanie* eutanasiia este interzisă, dar în anii 1993 și 1994 medicii aveau dreptul să întrerupă susținerea artificială a vieții pacienților incurabili.

În *România*, articolul 174¹³ al Codului Penal cataloghează eutanasiia drept omor. Faptul că infracțiunile de omucidere au ca obiect viața omului, le conferă acestora un profil specific în cadrul fenomenului infracțional. Sensibilizează totdeauna conștiința colectivă, opinia publică.

La infracțiunea de omor, subiect pasiv (victima) poate fi orice persoană, fiindcă legea nu poate condiționa apărarea vieții unei persoane de vreo calitate a acesteia. Orice persoană, oricare ar fi starea sau statutul ei personal ori social, poate fi subiect pasiv al omorului, fiindcă ocrotirea vieții persoanei are caracter universal. Este suficient ca persoana să fi fost în viață. Nu interesează vârsta, sexul, starea sănătății fizice sau psihice a subiectului pasiv.

¹² **Ibidem.**

¹³ **Octavian Loghin, Tudorel Toader** - *Drept Penal Român* – Partea Specială, Ediția a III – a, Casa de Editură și Presă "Șansa", S. R. L. , București, 1998, p. 76-81.

Pentru a exista infracțiunea de omor nu interesează mobilul sau scopul urmărit de făptuitor. Legea noastră penală nu admite existența vreunui mobil justificativ. Nu este admisă uciderea unei persoane expuse unei morți iminente pentru a-i curma suferințele și a-i produce o moarte ușoară (eutanasiu). Oricare ar fi starea sănătății unei persoane, viața acesteia este intangibilă. De aceea, uciderea unei persoane din mila pentru aceasta și pentru a-i produce o moarte fără dureri nu ridică faptei caracterul de omor. Spre deosebire de Codul Penal de la 1936, care prevedea în articolul 468 două variante atenuante ale omuciderii intenționate, una constând în uciderea unei persoane în urma rugăminții stăruitoare și repetate a acesteia, iar cealaltă în uciderea unei persoane sub impulsul unui sentiment de milă, pentru a curma chinurile fizice ale victimei suferind de o boală incurabilă, legiuitorul Codului Penal de la 1968 nu mai prevede astfel de dispoziții, așa încât, indiferent de mobil, uciderea intenționată constituie omor.

Opinia publică mondială¹⁴ s-a declarat în total dezacord cu această lege. *American Medical Association*, la închiderea congresului anual, s-a exprimat, prin vot majoritar, împotriva sinuciderii asistate. *Associazione Ryder Italia* consideră practica eutanasiei nu doar criminală, ci și o ofensă și o contradicție la profesiunea medicală. Alții o consideră semnul "*celui mai scăzut nivel al orizontului cultural al timpului nostru,*" datorat unei "*concepții politico-filozofice tot mai difuze: aceea a negării teoriei sacralității vieții.*"¹⁵

Unei asemenea provocări, cine trebuie să răspundă? Toți. Creștinii în primul rând. Dar și toți aceia care se simt oameni. E vorba de o responsabilitate comună care angajează. În fața acestui atentat la adresa vieții,

¹⁴ **Ierom. Iuvenalie IONASCU** – *Despre eutanasiu* - Revista "Lumina Lină," nr. 2, 1997, Episcopia Argeșului și Muscelului.

¹⁵ **Ibidem.**

cu o mască de legalitate și cu implicații multiple, la diverse nivele, competența revine bioeticii.

Învățătura creștină ortodoxă oferă suportul axiologic pentru apărarea vieții, fundament pe care nici doctrinele filozofice nu-l au, dar nici alte doctrine religioase. E îndeobște cunoscut că, pentru creștini, viața este un dar, restaurat și dăruit de Hristos prin moarte și Înviere: o viață, omorâtă în imperfecțiunea ei datorată păcatului, și înviată spre veșnicie. În aceasta constă suportul axiologic în apărarea vieții, ca dar divin dăruit de Dumnezeu - Singurul care poate dispune de viața omului. E drept, viața pământească nu-i valoarea supremă, nu-i un scop în sine. Prin ea, urmărim să dobândim pe cea veșnică. Dar între viața pământească și cea veșnică există continuitatea realizată de harul divin necreat, care face ca cea de-a doua să se reverse peste cea dintâi, sfințind-o, transfigurând-o. Acest adevăr de credință e afirmat cu claritate în Ortodoxie.

Prin suferințe, omul se curăță de păcate. Spre exemplu, cancerul poate fi ca o răsplată pentru păcatele trupești, pentru perversiuni, preacurvie, ceea ce se întâmplă în Olanda – prostituție și narcomanie legalizate. Un creștin ortodox nu moare. El își continuă de fapt drumul început prin naștere, în timp ce eutanasia se manifestă ca o opoziție a acestui lucru, ca o renunțare la viitor. Un astfel de bolnav nimereste în iad, împreună cu medicul, care l-a ajutat să plece din viață. Biserica Ortodoxă nu va accepta niciodată eutanasia.

Și chiar până să intrăm în domeniul religiosului, eutanasia este un gest împotriva firii, a naturii umane¹⁶. Este o situație pe care un creștin, un european, o respinge din capul locului. E un mare păcat: a renunța la viață înseamnă a-ți pierde nădejdea. De aici vine gravitatea acestui păcat: de la a

¹⁶ Marchis, Pr. Iustin apud Marina Roman-Boiangiu - *Eutanasia-dilema tragică* – www.lumeam.ro/nr7_2001/main.html.

dispera, a nu mai crede că Dumnezeu te întărește, a nu-L mai ruga să te întărească să poți depăși suferința.

Este împotriva poruncii lui Dumnezeu: Să nu ucizi. Astfel în orice împrejurare, cu orice motivație, eutanasia este inadmisibilă. Este o crimă.

Biserica, fie ortodoxă, fie catolică sau orice fel de Biserică protestantă, se va împotrivi totdeauna și cred că va trebui să intervină la nivel legislativ, susținând acele partide politice care au în program lupta împotriva legiferării eutanasiiei. Din nefericire, în multe țări care se pretind creștine, în numele democrației se votează pentru eutanasiie.

Spicuind aceste câteva aspecte, ne putem da ușor seama că problema e mai mult decât complicată, mai ales dacă ținem cont de faptul că mai toate țările încep parcă a se ghida după o libertate rău înțeleasă. Fiecare începe fragil cu lucruri așa zise minore ca avortul, droguri ușoare, pentru a se ajunge în final la o crimă ce nu are criminal. În această atmosferă confuză, comunicarea, transmiterea informațiilor și a tuturor consecințelor posibile au rolul lor foarte important în încercarea de a alege ce-i mai bine posibil. Riscul mare vine tocmai din aceea că binele unora nu e și binele altora și atunci, dorința de a face ceva constructiv care să vizeze realizarea unei vieți liniștite, se lovește de fel de fel de obstacole. Tocmai de aceea dialogul bine întemeiat pe toate planurile și în toate situațiile poate aduce rezultate mulțumitoare din toate punctele de vedere. În mod contrar, oricare ar fi mijloacele folosite în procesul de comunicare legate de eutanasiie, fie cu privire la relația dintre pacient și supraveghetor, fie cu privire la legislația cu pricina, ele nu vor constitui niciodată o cale trainică pentru susținerea și continuitatea vieții.

Rarele momente de comunicare realizează adevărata cunoaștere ce se desăvârșește în stările intime de comuniune sufletească. De vreme ce nici măcar nu se dorește acest lucru, nici nu putem gândi că ar fi vorba de o intenție bună în cazul celor ce acceptă eutanasiia și o pun în practică. În situația prezentă, "Medicul" nu are preocuparea de a descoperi adevărata stare

și posibilitatea vindecătoare a pacientului său pentru că, în loc să facă investigații și să se implice în cazul său, el acceptă cu dezinvoltură să scape de responsabilitate.

Acestea fiind datele problemei, orice tendință de a vorbi de o bună intenție în cazul eutanasiei, nu e decât o minciună spusă cu o aureolă strălucitoare care vrea să înlăture suferința prin moarte. Nu e oare moartea cea mai mare suferință ? Cum poți să-ți dorești ceva ce a fost primit drept pedeapsă și care nu poate fi înlăturat doar prin mijloace materiale ? Suferința trupească e și urmare a lipsurilor interioare, spirituale, care augmentează durerea și o face insuportabilă pentru că lipsește iubirea față de viață, față de creație, față de Dumnezeu. La aceasta poate contribui nu numai persoana aflată în suferință ci întreaga existență a naturii umane care a contribuit la viața ei: părinți, rude, prieteni, etc.

Potrivit învățaturii creștine, omul are trei mari datorii: față de Dumnezeu, pe care trebuie să-L iubească cu toată inima lui, cu tot sufletul lui și cu tot cugetul lui; față de el însuși și față de aproapele, pe care trebuie să-l iubească ca pe sine însuși (*Matei 22,37-39*). Dragostea de sine trebuie să cuprindă întreaga persoană umană – trup și suflet, având grijă - în primul rând - de suflet (fiindcă, ce-i va folosi omului dacă ar câștiga lumea întreagă, iar sufletul îl va pierde?" (*Matei 16,26*), dar având grijă și de sănătatea trupului, pentru a-l putea folosi în slujba lui Dumnezeu și a aproapelui, atât timp cât este rânduie de Creator.

Cu atât mai mult nu este susținută eutanasia cu cât un pacient într-un stadiu terminal se știe a fi vulnerabil. Discernământul său este alterat de teama pentru viitor. Nu rareori s-a întâmplat ca pacienți care au cerut de nenumărate ori moartea, după consumarea crizei le-au fost recunoscători celor care nu le-au dus la îndeplinire "dorința". În plus eutanasia voluntară subminează cercetarea medicală. Una dintre cerințele cercetării medicale o constituie, fără îndoială, dorința de a găsi tratamente noi care să învingă bolile incurabile.

Cercetarea medicală trebuie să avanseze. Scopul este de a curma suferința, de a aduce sănătate și nu moarte. În momentul în care, în loc să se caute soluții, se ucid pacienții, toate aceste încercări dispar. Dacă eutanasia se va legaliza, în următoarele decenii vom asista la expansiunea unui domeniu cu totul neașteptat: știința de a ucide¹⁷.

Prin moarte creștinul înțelege sfârșitul vieții pământești, ce constă în despărțirea sufletului de trup. Omul, singura creatură care știe că va muri, este îngrijorat de moarte. Cei necredincioși, atașați de plăcerile lumii acesteia, privesc moartea cu spaimă, deoarece ei cred că odată cu moartea se sfârșește totul. Omul credincios oferă morții un sens, socotind-o ca o poartă prin care trece spre existența veșnică, pentru că nu se poate merge la Dumnezeu fără a se trece prin moarte. Nu e întâmplător faptul că mai toate religiile lumii au avut și-și mențin învățătura despre importanța momentului morții ce este văzută ca o continuare, ca o poartă spre manifestarea sufletului ce a stat mereu în umbra trupului și vrea acum să-și arate cu desăvârșire valoarea. Să fie aceasta doar o simplă coincidență? Să se fi învechit atât de mult tradiția și speranța omului datorită creșterii economice ?

Răspunsul există în fiecare din noi dar rămâne să rodească, să se înfăptuiască. Oricât de mult ține să nu recunoască, omul are în general mai puțin frică de moarte și mai mult respect și interes pentru ceea ce este dincolo de această lume materială. În mod normal aceasta își pune amprenta pe întreaga existență, în ciuda excepțiilor care întăresc regula.

Încercând să completez răspunsul cerut de întrebarea din titlu am găsit de cuviință că cea mai nimerită atitudine ar fi cea luată de Pr. Prof. Dr.

¹⁷ **Saunders, Peter** apud Marina Roman-Boianu - *Eutanasia-dilema tragică* – www.lumeam.ro/nr7_2001/main.html.

John Breck¹⁸ care citează la rândul său un studiu¹⁹ legat de problema eutanasiei:

1. Viața umană, creată de către Dumnezeu și purtând chipul divin, e sfântă prin însăși natura ei și trebuie mereu respectată și protejată ca atare.
2. Există o vreme pentru a trăi și o vreme pentru a muri.
3. Trebuie făcut orice efort pentru refacerea pacientului până la un nivel optim al sănătății; viața pacientului își păstrează valoarea sa ireductibilă chiar și atunci când nu mai poate fi câștigată întreaga sănătate.
4. În cazurile de moarte cerebrală în care procesul morții e practic ireversibil iar moartea iminentă este totuși permis ca susținerea vieții să înceteze.
5. Eutanasia activă, inclusiv sinuciderea asistată de medic este interzisă potrivit eticii ortodoxe, indiferent dacă pacientul își exprimă sau nu dorința.

În ceea ce privește punctul al patrulea, consider că identitatea și integritatea personală sunt păstrate dacă ființa umană e capabilă să trăiască prin ea însăși, chiar dacă are ajutorul celor din jur, dar fără a fi un simplu robot ce se mișcă printr-un sistem de mecanisme. Constituția noastră este alta și nu ne putem dezice de ea indiferent de situații.

¹⁸ **Breck, Pr. Prof. Dr. John** – *Darul sacru al vieții* – Editura Patmos, Cluj, 2001, traducere Preasfințitul Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, p. 280-282.

¹⁹ **Hamel, Ron** – *Choosing Death. Active Euthanasia, Religion and the Public Debate* – Philadelphia, Trinity Press, 1991, p. 90-95, (afirmații ale eticienilor ortodocși) apud **Breck, Pr. Prof. Dr. John** – *Darul sacru al vieții* – Editura Patmos, Cluj, 2001, traducere Preasfințitul Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, p. 280-282.

Mulțumitoare sau nu, această intervenție ce se încadrează deopotrivă în etică, sociologie sau teologie, se vrea a fi un semnal de alarmă pentru toate domeniile de activitate întrucât viața e baza tuturor și cu toții trebuie să o respectăm ca atare. Cine ignoră acest adevăr, va da cândva socoteală pentru alegerea sa și abia atunci va realiza frumusețea a ceea ce pentru el era deja pierdut și fără interes. Persoanele care însă conștientizează ce se petrece în jurul lor, vor oferi mereu viață cu toate că starea medicală nu le poate garanta nici măcar ziua de mâine.

Cine are urechi de auzit să audă și să transmită și altora.

Și alte atitudini...!!?

În ceea ce privește starea omului în fața morții, e interesant a lectura și alte păreri²⁰ pro sau contra subiectului cu pricina.

Unele dintre ele pleacă de la ideea că după moarte nu e o continuare a acestei vieți și atunci se impune ideea că eternitatea trebuie petrecută pe pământ. Astfel, s-ar susține în oarecare măsură și eutanasia care dorind “binele” oamenilor încearcă să explice sfârșitul veșniciei pământești prin alegerea unei morți dulci, ușoare, fără a se căuta un interes pentru partea spirituală a omului.

Același dezinteres pentru pregătirea a ceea ce nu este încă manifestat, se evidențiază prin teoria unui perpetuu reînceput, adică reincarnarea. Odată ce oricum vom lua un alt trup la ce bun atunci atâta interes pentru ce trăim acum ?

²⁰ [www.psychoechange.com/cgi-bin/ questions-categorie](http://www.psychoechange.com/cgi-bin/questions-categorie) – în franceză.

Alții zic că nu e nimic după moarte, acel nimic care era însă și înainte de naștere. În consecință metoda eutanasiei care ar scurta suferința nu ar aduce nici un inconvenient persoanei în cauză, ba din contră. Eu aș răspunde însă astfel: dacă acel nimic ne-a dat viața atunci același nimic de după moarte ar însemna tot viață, punctul forte aici concretizându-se în partea spirituală.

Ceea ce este interesant este că de cele mai multe ori oamenii au frică de suferințele fizice născute prin apropierea morții fără ca ele să fie atât de mari în realitate. Fondul interior, spiritual are aici cel mai mare cuvânt de spus. Dacă fiecare dintre noi și-ar întări existența prin curaj, nădejde, bunătate, seninătate cu privire la ceea ce suntem, atunci mai mult ca sigur suferințele exterioare, trupești, materiale, nu ar constitui decât un obstacol, relevant desigur, în această încercare frumoasă care este viața.

După cum se observă, problemele nu conțin a se ivi în jurul subiectului supus discuției. Tocmai de aceea, e poate important de a lua în considerare și prezentarea următoarelor opinii.

**RADU POPESCU, ANDY PUȘCĂ:
"EUTANASIA"**

*Coriolan Păunescu*²¹:

<<Spunea cineva: "Țăranul nu se teme de moarte: numai proștii se tem de ea". Citatul este aproximativ, dar reușește să spună un lucru: anume că omul simplu așteaptă moartea în liniște, fără crispă. Aș spune chiar cu un fel de înseninare, cu o anume solemnitate. Am auzit, în lungile mele peregrinări,

²¹ www.vlg.sisnet.ro/arhivaan2003/4021/Cultura.htm /4

prin satele românești, că există, în unele localități, câte un bătrân singuratic, care, de teama că nu va avea tot ce-i trebuie (la marea chemare), și-a făcut din vreme tot ce-i trebuie: haine după placul său, prosoape, alte lucruri trebuitoare....

Ideea de a fi prevenitori cu acest fenomen și, implicit, de a-l determina, la nevoie, a existat dintotdeauna, având la bază variate motive. Așa s-a născut, credem noi, ideea de EUTANASIE, care este, în fond, sfârșirea durerii prin moarte; scutirea unui muribund de chinurile prelungite ale morții iminente. Are aceasta metodă, un viitor? Unde și cum? Autorii cărții, Radu Popescu și Andy Pușcă, nu elaborează această lucrare ca o pledoarie (sau ca o dovadă) că, peste tot, lumea este preocupată de această problemă; ei cercetează, în principal, implicațiile pe care le poate avea fenomenul din punct de vedere juridic, filozofic și deontologic, chiar dacă lucrarea sfârșește cu o propunere de lege a eutanasiei în România. Aceasta cercetare, care poate constitui nucleul unei lucrări mai vaste și, implicit, mai aproape de realitate, are meritul că definește, între altele, eutanasia, trecând-o prin toate timpurile, "De la Republica ideală a lui Platon la al II-lea război mondial".

Conceptul eutanasiei, prin care anticii înțelegeau o "moarte blândă", după cum ne arată autorii lucrării, nu diferă, în linii mari, de la o epocă la alta, de la un popor la altul. Și totuși, oamenii manifestă reticență față de un asemenea proces. De ce? Pentru că există, în primul rând, îndoiala că este bine ceea ce facem, că medicul, care asistă sinuciderea, este de bună credință!..

Adevărul e că eutanasia se manifestă ca un act de curaj din partea celui care moare, din partea medicului și, desigur a legiuitorului. Un act de curaj (și poate de o anume adâncime umană) este și această lucrare. În fond, de ce eutanasia, într-o epocă când, pretutindeni, omul moare, precum a lăsat Dumnezeu? Moartea are, până la urmă, o anume solemnitate. Asistând-o,

astfel, nu o transformăm în altceva, într-un eveniment solemn, dar extrem de facil?

Poate că nu, poate că... Pe parcursul lucrării, scrisă inteligent și bine documentată, autorii "Eutanasiei", lasă să se înțeleagă că tema poate fi, până la urmă, inepuizabilă; totuși, cartea are darul de a deschide o fereastră. Depinde cine va privi prin ea. Și cum va privi, pentru că lucrarea, e drept, scrisă într-o notă optimistă, lasă loc de gândire, de adâncă și îndelungată meditație:

Îl ajutam pe om, și ideea de omenesc, prin acest suicid asistat?>>

Atitudinea celor doi autori e mai mult decât interesantă și chiar curajoasă vis à vis de subiectul supus studiului, ceea ce atrage alte și alte opinii, explicații și de ce nu soluții. În acest sens apare ca necesară evaluarea unor persoane strict implicate medical:

ASPECTE ALE ETICII PROFESIEI DE ASISTENT MEDICAL²²

<<Motto: "Dacă timpul pentru alții înseamnă bani, pentru noi are un preț incalculabil".

A exercita corect medicina înseamnă a răspunde prompt, onest la diferite nevoi și cereri față de actul medical, care va trebui însoțit întotdeauna de conștiința etică; viața apare ca valoarea cea mai ridicată a lumii materiale,

²² OVIDIU RADU POSTU, MARIANA PRICOP, asistenți medicali principali, Spitalul Clinic de Boli Infecțioase "Sf. Parascheva" IAȘI - [www.camr-bv.20m.com lucr/7.htm](http://www.camr-bv.20m.com/lucr/7.htm)

iar sănătatea reprezintă bunul suprem al omului, ea nu are preț. Stimularea rolului valorilor deontologiei, a datorii și responsabilității, tradusă printr-o militare activă pentru principiile eticii medicale, un comportament plin de devotament, grija și căldura față de bolnav, o atenție discretă acordată psihologiei pacientului, care să protejeze creierul acestuia de alarma senzorială și afectivă produsă de boală, înseamnă adevărata chemare în medicină.

Știința fără conștiință nu este decât ruina sufletului; ele trebuie să meargă mână în mână, reprezentând astăzi cele două postulate ale practicii medicale. Etica medicală este un permanent dialog cu sine, o interiorizare de convingeri morale, o aspirație către creație ce ne apropie de divin.... Obiectivul oricărui act medical este de a vindeca omul bolnav, de a apăra viața și a promova sănătatea. Angajându-se și pregătindu-se pentru această înaltă, unică și nobilă menire, asistentul medical semnează practic cu societatea un contract pentru toată viața.....

Asistentul trebuie să aibă dragoste de cultură, sete de cunoaștere, moravuri austere, modestie și reputație bună, o judecată sănătoasă, mult calm, sânge rece, liniște interioară, curățenie morală, suflet larg.... Să fie eficient în gesturi și indicații, convingător și optimist.... Dar, mai ales să nu uite că în fața sa se află marea și misterioasa realitate a vieții unei ființe umane, cu suferința și speranțele ei.

Educația etică medicală din țara noastră se bazează pe drepturile inalienabile ale pacientului și pe respectul absolut al ființei umane. Necesitatea unei relații strânse între tehnică și morală aduce în discuție răspunsuri care trebuiesc date unor probleme presante, începând cu concepția despre moarte, eutanasiu, conduita față de cei infectați cu HIV, avort, reproducere medicală asistată, inginerie genetică, etică ecologică, dependența

de droguri, donarea și transplantul de organe, responsabilitatea personalului medical și terminând cu verificarea siguranței și eficacității noilor tehnologii și tratamente..... Va trebui să percepem bolnavul nu ca pe un "obiect al muncii", ci ca pe o rudă apropiată, față de care să manifestăm o gingașă solitudine... Cu puterile noastre să fim de folos și celui bogat și celui sărac, și celui bun și celui rău, să nu vedem în bolnav altceva decât OMUL! Unitatea dintre acțiune și morală va constitui garanția succeselor medicale....

Etica medicală a viitorului va fi o etică a aspirației etice, o etică a conștiinței în sensul iubirii creatoare, cu scopul construirii unei vocații profesionale autentice. Medicina este și știință, și artă, și act moral și atitudine filozofică față de viață...Într-o lume ce evoluează egocentric, ETICA ne-a reintegrat iubirea, astfel ca astăzi să ne ajute să așezăm la temelie eforturilor noastre medicale, partea cea mai bună din noi înșine.>>

Am ținut foarte mult să atașez aceste rânduri, în dorința de a întregi atitudinea de dezaprobare față de cei care se grăbesc să recurgă direct la eutanasiu fără o clasificare atentă a tuturor cazurilor. Se impune deci o atentă comunicare nu numai verbală, dar și interioară pentru a se putea ajunge la cele mai bune concluzii ce ar putea înlătura în timp orice procedeu de distrugere a vieții.

E mai mult decât "vizibil" că orice tendință de a acoperi, de a justifica eutanasiu printr-un dialog sau act, care ar disculpa una dintre părți, nu constituie decât o pată neagră în procesul de comunicare. În realitate, când se dă curs unei astfel de metode aducătoare de moarte, nici măcar nu mai putem spune că a fost vorba de adevăratul sens al unei relații care cere mereu experimentarea iubirii, a vieții și nicidecum opusul lor.

Revista THEOLOGOS a Episcopiei Romanului, Nr. 1- 6, 2007,p. 306-322

Bibliografie:

- Biblia sau Sfânta Scriptură**, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991.
- Breck, Pr. Prof. Dr. John** - *Darul Sacru al vieții* - Editura Patmos, traducere de Preasfințitul Dr. Irineu Pop Bistrițeanul Cluj-Napoca, 2001.
- Ionașcu, Ierom. Iuvenalie** – *Despre eutanasi* - Revista *Lumina Lină*, nr. 2, 1997, Episcopia Argeșului și Muscelului.
- Loghin, Octavian și Toader, Tudorel** - *Drept Penal Român* – Partea Specială, Ediția a III – a, Casa de Editură și Presă “Șansa”, S.R.L., București, 1998.
- Popa, Pr. Eugen** - *Teologia morală specială* - Editura Viața creștină, Cluj-Napoca, 1995.
- Postu, Ovidiu Radu și Pricop Mariana** – *Aspecte ale eticii profesiei de asistent medical* - [www.camr-bv.20m.com lucr/7.htm](http://www.camr-bv.20m.com/lucr/7.htm).
- Roman – Boianțiu, Marina** - *Eutanasia-dilema tragică* - www.lumeam.ro/nr7_2001/main.html.
- Sgreccia, Elio și Victor Tambone** - *Manual de bioetică* - Lucrare editată în colaborare cu Asociația medicilor catolici din România și Centrul pentru viață și familie "Buna vestire". Tipografia Everest, Traducere Gilda Levescu. 2001.
- Stan, Dr. George** - *Teologie și Bioetică* - Editura Biserica Ortodoxă, Alexandria, 2001.

Alte adrese:

- www.vlg.sisnet.ro/arhivaan2003/4021/Cultura.htm/4
- [Dar-Net - Site de la communauté IRC DALnet Forum Index.](#)
- www_studiatibiblia_ro.htm
- www.psychoechange.com/cgi-bin/questions-categorie – în franceză.